

BSOBAC Bacheloroppgave

Bacheloroppgave

Barn på flukt

Universitetet i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

UIS mars 2023

Kandidatnummer: 4018

Antall ord: 9888

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
Kapittel 1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Presentasjon av problemstilling	4
1.3 Formål med oppgaven	5
Kapittel 2 Faglig kunnskap	6
2.1 Profesjonell omsorg	6
2.2 Traumeforståelse	7
2.2.1 Traumer	7
2.2.2 Traumebevisst omsorg	7
2.2.3 Hjernen og traumebevisst omsorg	8
2.3 Kultursensitivitet	9
Kapittel 3 Metode	11
3.1 Litteraturstudie som valgt metode	11
3.2 Datainnsamling	12
3.2.1 Inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier	12
3.3 Presentasjon av forskningsartiklene	14
3.4 Analyse	17
3.5 Studiens troverdighet	18
Kapittel 4 Presentasjon av funn	19
4.1 Artikkel 1, vær snill! (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017)	19
4.2 Artikkel 2, enslige mindreårige asylsøkere (Valenta & Garvik, 2019)	19
4.3 Artikkel 3, «ingen vet hvem du er» (Grue et al., 2019)	20
Kapittel 5 Drøfting av problemstilling	22
5.1 Hvordan er det å komme til et nytt land	22
5.2 Usikkerhet i forhold til opphold	23
5.3 Råd fra enslige mindreårige asylsøkere til profesjonelle omsorgsgivere	24
Kapittel 6 Avslutning	29
Litteraturliste	30

Kapittel 1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Ifølge FN-sambandet (2022), united nations association of Norway har det ikke tidligere vært registrert et høyere antall mennesker på flukt som nå. I 2022 er det registrert at over 100 millioner mennesker er på flukt på grunn av krig eller dødelige konflikter som forfølgelse, vold, menneskerettsbrudd eller budd i den offentlige orden. Dette betyr at en prosent av befolkningen i verden er tvunget på flukt. Land som stikker seg frem i statistikken er Syria (6,8 millioner), Venezuela (4,6 millioner), Afghanistan (2,7 millioner), Sør-Sudan (2,4 millioner) og Myanmar (1,2 millioner), tall fra utgangen av 2021. I tillegg kan vi legge til Ukraina. Den 24. februar 2022 startet krigen i Ukraina, tall fra mai 2022 viser at åtte millioner mennesker har fluktet fra landet, tallet har trolig økt. Flyktningkrisen i Ukraina er den raskt voksende krisen siden den andre verdenskrig (FN-sambandet, 2022).

Tall fra 2021 viser at 89.3 millioner mennesker var på flukt i verden (FN-sambandet, 2022). Ukrainske flyktninger er ikke regnet med i denne statistikken. Der 27,1 millioner mennesker fluktet fra hjemlandet sitt. 53,2 millioner var internt fordrevne, som betyr at de har blitt tvunget til å dra fra sitt hjemsted. Flukten blant denne gruppen skyldes konflikter, vold, brudd på menneskerettigheter eller naturkatastrofer. Denne gruppen blir ikke sett på som flyktninger på grunn av at de ikke har krysset landegrensen, de er på flukt i eget land. 4,6 millioner var asylsøkere, som betyr at personen har mestret å flukte til et nytt land på egen hånd. Personen søker asyl når individet ankommer landet, der han/henne blir kalt for asylsøker frem til søknaden har blitt behandlet. Alle mennesker har rett å søke asyl i andre land, og har rett på beskyttelse mot å bli forfulgt. Denne rettigheten finner man i FN's verdenserklæring for menneskerettigheter artikkel 14. Rettigheten om å søke asyl er også en sedvaneregel i den internasjonale folkeretten, som betyr at rettigheten er gjeldene for alle land i verden. I de 89.3 millionene som var på flukt i verden, har 4,4 millioner venezuelanere blitt tvunget til å flykte fra hjemlandet sitt (FN-sambandet, 2022).

Flyktninger er et vidt begrep. Ifølge FN's flyktningkonvensjonen kan man definere seg som en flyktning hvis man er utenfor sitt hjemland, at hjemlandet ikke klarer å gi mennesket beskyttelse mot forfølgelse eller at flukten skyldes frykt for at man blir forfulgt i hjemlandet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en sosial gruppe eller politisk mening (FN-sambandet, 2022).

Det var i min praksisperiode jeg ordentlig ble kjent med tematikken mennesker på flukt. Min praksisperiode var på NAV, der jeg hovedsakelig arbeidet på integreringsavdelingen. Å arbeide på integreringsavdelingen i denne perioden var interessant med tanke på krigen i Ukraina som startet den 24. februar. Jeg fikk være med på å delta i prosessen der NAV og Norge forberedte seg på å ta imot en enorm flyktningstrøm. Samtidig som jeg fikk være med på å delta i bosettingsprosessen av flyktningene, var oppfølging av nyankomne og allerede bosatte flyktninger også en stor del av arbeidet jeg fikk være med å delta på.

Det var her tematikken barn på flukt dukket opp, og jeg fant fort ut av at det var dette jeg ønsket å skrive om i min bacheloroppgave. Tankene mine går virkelige til barn som er tvungen på flukt, og all usikkerhet de står ovenfor. Jeg ble nysgjerrig på hele fluktprosessen, men spesielt hvordan det er for enslige mindreårige å komme til et nytt land og en ny kultur uten noen kjente omsorgspersoner å støtte seg til.

Kort forklart er en enslig mindreårig en asylsøker, flyktning eller en person med opphold på humanitært grunnlag der alderen er under 18 år. Barnet har ankommet landet uten sine foreldre eller andre omsorgspersoner, definisjonen er hentet fra FN-sambandet (2022). Statistikk hentet fra utlendingsdirektoratet (UDI) viser at fra januar til desember (2022) søkte totalt 694 enslige mindreårige om opphold i Norge (UDI, 2022). Dette sier oss noe om at tematikken rundt enslige mindreårig enda er dagsaktuelt.

1.2 Presentasjon av problemstilling

I min bacheloroppgave ønsker jeg å sette søkelyset mot flyktninggruppen enslige mindreårige asylsøkere. Der problemstillingen er:

Problemstilling: Hvordan bør profesjonelle gi omsorg til enslige mindreårige asylsøkere som nylig har ankommet landet?

Bacheloroppgaven skal ta for seg råd fra enslige mindreårige asylsøkere om hvordan de ønsker at profesjonelle bør gi dem omsorg. I tillegg skal det blir presentert hvordan enslige mindreårige asylsøkere opplever og håndterer usikkerheten rundt det å ha en midlertidig oppholdstillatelse. Det skal komme frem ulike forklaringer på mekanismer som bidrar til ulike opplevelser av midlertidighet, og ulike strategier som de tar i bruk for å mestre å håndtere sin nye hverdag. For å mestre å gi god profesjonell omsorg til brukergruppen bør man ha kunnskap om ulike mekanismer og strategier. Det skal også bli presentert hvordan det er å komme til et nytt land, og hvilke faktorer som er viktige for omstillingsprosessen.

1.3 Formål med oppgaven

Tallene som er presentert lengre opp i teksten viser at vi aldri før har stått overfor en såpass høy flyktningsituasjon som det vi gjør nå (FN-sambandet, 2022), noe som gjør tematikken sosialfaglig relevant fordi tematikken er dagsaktuelt. Siden vi i Norge tar imot flyktninger, medfører det at hjelpeapparatet er nødt til å ha kunnskap om denne brukergruppen for å klare å gi dem den hjelpen de fortjener og har rett på. Flukt, krig og forfølgelse er en traumatisk situasjon for et menneske å oppleve og setter sitt preg hos den enkelte, hvordan mennesket blir tatt imot i landet de ankommer vil også ha stor påvirkning på deres psykiske helse (Popovac, 2020). Det å ha kunnskap om verdens flyktningsituasjon kan øke forståelsesrammen til hjelpeapparatet som arbeider med brukergruppen. Dette kan føre til at enn vil lettere mestre å sette seg i inn i flyktingens situasjon og lettere få en forståelse av reaksjonsmønsteret til den enkelte.

Kapittel 2 Faglig kunnskap

Kapittelet skal ta for seg tre teorier jeg mener er relevante å ha med for å få en faglig forståelse av min problemstilling. Profesjonell omsorg, traumeforståelse og kultursensitivitet er teoriene jeg har valgt å ta med i bacheloroppgaven. Jeg vil starte med å forklare hva profesjonell omsorg egentlig er. Videre kommer det en forklaring på traumeforståelse, der traumer, traumebevisst omsorg og hjernens oppbygging vil bli definert. Som profesjonell yrkesutøver som arbeider med enslige mindreårige kan det være nyttig å ha kunnskap om traumer, og grunnen til dette er fordi gruppen mest sannsynlig har blitt utsatt for traumatiserte hendelser. Barna har flyktet fra alt det kjente til det ukjente helt alene. Til slutt vil det komme en forklaring på hva kultursensitivitet er. Jeg har valgt å ta denne teorien med fordi jeg mener det kan være nyttig at profesjonelle har en bevissthet på sin egen kultursensitivitet og vet hva dette handler om i arbeid med brukergruppen.

2.1 Profesjonell omsorg

Å utøve profesjonell omsorg som yrkesutøver til barn og unge handler om å gi omsorg som er til barnets beste, der det er god kvalitet på omsorgen som gis (Stai, 2020). Barnet skal få en følelse av at han/henne er verdifull, der yrkesutøveren bryr seg om han/henne. Poenget med god profesjonell omsorg er å gi barnet trygghet og trivsel (Stai, 2020).

Omsorg mellom barnet og foreldrene kalles for privat omsorg (Stai, 2020). Denne omsorgen er bygget på nærhet, der barnet og foreldrene har sterke følelser og en relasjon til hverandre. Den private omsorgen oppstår naturlig og varer som oftest hele livet. Båndet er sterkt og tåler mye, der kjærligheten mellom barnet og foreldrene er uforbeholden. Men som profesjonell omsorgsgiver kommer man også tett innpå barnet, der man blir glad i barnet og får kjærlighet ovenfor barnet. For å mestre å gi omsorg til andres barn, har man som yrkesutøver behov for kunnskap om omsorg, tilknytning og barns grunnleggende behov. Grunnleggende behov handler om å gi barnet mat, stell og hvile, i tillegg til å stimulere barnet til lek, utvikling og læring (Stai, 2020).

Det å se, høre og forstå hvert enkelt barn individuelt er nyttig å ha med seg i arbeidet. Når man arbeider på en slik måte får man en forståelse om hvordan barnet egentlig har det, og en god relasjon mellom den voksne og barnet vil oppstå. For å oppnå et godt resultat i den profesjonell omsorgen må man arbeide målrettet og bevisst. Det kan være nyttig å ha med seg at det som funker for et barn, vil nødvendigvis ikke funke for et annet. Nøkkelen her er å kjenne barnet godt, slik at omsorgen blir tilpasset til det enkelte barn. Profesjonell omsorg

handler da altså ikke nødvendigvis om innøvde teknikker og ferdigheter, men handler mer om å tilpasse seg etter barnets behov (Stai, 2020).

2.2 Traumeforståelse

2.2.1 Traumer

Ifølge Thommessen (2019) er en traumatisk hendelse er en stressende situasjon som er intens og gjentagende der personen samtidig kjenner på høy grad av frykt og hjelpeløshet, der personen ikke kommer ut av den aktuelle situasjonen. Alle mennesker har en psykologisk, biologisk og sosial balanse som er med på å hjelpe oss til at tilpasning og overlevelse skjer, men hvis trygge relasjoner ikke støtter eller beskytter oss blir balansen forstyrret og en traumatisering vil forekomme. Altså situasjonen alene avgjør ikke om mennesket blir traumatisert, det som utgir traumer er den helhetlige kroppslige responsen på den gitte situasjonen. Samtidig kan en situasjon oppleves som traumatiserende for flere også.

Eksempler på faktorer som kan føre til traumer kan være mobbing, krig, naturkatastrofer, rus, sykdom, død eller omsorgssvikt. Traumer fører til at mennesket vil få en følelse av utrygghet og lite toleranse overfor nye momenter i livet. Stresssystemet til personen vil gå i alarmberedskap, og mennesket sliter ofte med konsentrasjon, søvn, fordøyelse eller smerte i kroppen (s. 27).

2.2.2 Traumebevisst omsorg

Traumebevisst omsorg (TBO) er en tilnærming som omhandler en teoretisk forståelse av traumer, der behandlingstilnærming brukes på sårbare barn og unge (Thommessen, 2019, s. 9). Utgangspunktet i tilnærmingen er å se på hvordan krenkelser og traumer påvirker utviklingen og fungeringen til barnet/ungdommen. Forhold man fokuserer på i tilnærmingen er biologiske, emosjonelle, kognitive og sosiale forhold. Omsorg handler om å bry seg og ta vare på andre, og traumebevisst omsorg handler om det samme. Hjelperen skal gi omsorg til det traumatiserte barnet. Tilnærmingen bygger på tre grunnpilarer, *trygghet*, *relasjon* og *følelsesregulering/affektregulering* (Thommessen, 2019, s. 29):

Ifølge Thommessen (2019) handler *Trygghet* om barnets behov for fysisk og emosjonell trygghet. Fokuset her er at barnet skal få en opplevelse av trygghet. Den fysiske tryggheten trenger ikke nødvendigvis å være der. Barnets behov for forutsigbarhet, tilgjengelighet, ærlighet og åpenhet er inkludert i dette arbeidet. Barnet skal få en følelse av at han/henne har medbestemmelsesrett i sitt eget liv, der barnet bør få innsikt i den gjeldende prosessen. Videre forteller Thommessen (2019) at meningen med *relasjon* er at det bør skapes en trygg kontakt

mellom barnet og den voksne. Flere traumatiserte barna har fra tidligere opplevd dårlige relasjoner sammen med voksne. Poenget her er at hjelperen skal bidra til å endre disse følelsene. Der hjelperen bør være åpen, tydelig og mest å skape tillit sammen med barnet. For at hjelperen skal mestre å skape en god relasjon med barnet, er det nødvendig at hjelperen har kunnskap om seg selv, sine egne følelser og samhandlingsmønster. Til slutt konstaterer Thommessen (2019) at *følelsesregulering/affektregulering* handler om at hjelperen skal hjelpe det traumatiserte barnet til samregulering. Dette handler det om å gi støtte til barnets selvregulering gjennom relevant og emosjonell tilpasning når barnets følelser blir voldsomme og uhåndterbare.

2.2.3 Hjernen og traumebevisst omsorg

For å få en helhetlig forståelse på traumebevisst omsorg vil det være nødvendig å ha kunnskap om hjernens fungering, og hvordan den virker etter en traumatisering. Ifølge Thommessen (2019) kan traumer føre til store konsekvenser i barnets nervesystem. Hjernen vil ikke mestre å regulere barnets helhetlige stressreaksjoner. De emosjonelle, kognitive og sosiale momentene vil bli svekket (s. 10).

Hjernen er bygd opp av tre deler, der man har *overlevelshjernen* nederst, *følelseshjernen* i midten og *tankehjernen* øverst (Thommessen, 2019, s. 61):

Overlevelshjernen er det samme som hjernestammen, og hovedoppgaven i denne delen er å overleve. Hjernen reagere automatisk, og sørger for at hjertet slår fortere og hardere i situasjoner som oppleves som farlige, slik at blodet strømme til de ulike deler av kroppen som har behov for dette i slike situasjoner. Når situasjonen ikke oppleves som farlig lengre vil systemet roe seg ned. *Overlevelshjernen* har ikke tidsperspektiv, det kan derfor forekomme stressreaksjoner selv i ufarlige situasjoner (Thommessen, 2019, s. 62).

Følelseshjernen eller det limbiske system som man også kan kalle denne delen for, styrer følelsene vi mennesker kjenner på. I denne delen finner man også hukommelsen og innlæring av de følelsesmessige reaksjonene. Disse momentene er viktige faktorer i kommunikasjon sammen med andre mennesker (Thommessen, 2019, s. 62).

Tankehjernen (neo cortex) inneholder menneskets bevisste, reflekterende og resonnerende del. Det at mennesket mestrer å kommunisere språklig ligger i denne delen av hjernen, i tillegg til å skille mellom fortid, nåtid og fremtid.

Sanseopplevelsene får meninger som medfører til et komplekst følelsesliv. Når

tankehjernen fungere som den skal mestrer vi mennesker å finne verdi i følelsene våres og bearbeide følelser som er vanskelig (Thommessen, 2019, s. 62).

De tre delene i hjernen fungere som en helhet sammen ifølge Thommessen (2019). Hvis vi mennesker er i en truende situasjon, reagerer vi automatisk og umiddelbart uten å tenke. Overlevelshjernen dominerer i en fryktreaksjon. Dette foregår så lenge vi føler oss truet. Ofte settes funksjonene i tankehjernen på vent, dette medfører til at det blir vanskelig å ha klare tanker og få et skille mellom fortid, nåtid og fremtid. I tillegg blir det vanskelig å få innsikt i sine egne følelser og reaksjoner (Thommessen, 2019, s. 64).

2.3 Kultursensitivitet

Ifølge Paulsen & Berg (2021) bør tjenesteapparatet møte mennesket med åpenhet og være fordomsfri uavhengig av den andres kulturell bakgrunn. Å møte mennesker på en slik måte kalles for kultursensitivitet. Det å være kultursensitiv handler ikke kun om kultur, det handler også om å kunne mestre å forstå hele mennesket. Her er det da snakk om personens individuelle historie (s. 13).

Språk og kultur er faktorer som er sentrale i møter mellom mennesker (Paulsen & Berg, 2021, s. 13). Det å kunne forstå hverandre språklig er med på å gjøre det mulig å kunne kommunisere sammen, der kultur er med på å skape kontekst for selve samtalen. Språk- og kulturelle forskjeller kan være med på at utfordringer oppstår i møte mellom tjenesteapparatet og mennesker med minoritetsbakgrunn. Ofte tenker man at misforståelser skyldes kulturelle forskjeller, men misforståelser kan like godt oppstå på grunn av mangelfull informasjon og kommunikasjon på grunn av at man ikke deler felles språk. Det at partene har god tillit til hverandre kan være med på at misforståelsene kan løses gjennom dialog og samarbeid. Hvis tillit ikke eksistere vil dette påvirke kommunikasjonen, der misforståelser og konflikter muligens vil oppstå. Tillit gir trygge relasjoner mellom partene, og en trygg relasjon medfører til at god kommunikasjon utvikles. Språk og kommunikasjon er sentralt i samhandling med mennesker og i kultursensiviteten. Minoritetsgruppen har rett til å bli forstått og forstå (Paulsen & Berg, 2021, s. 13).

Minoritetsbefolkningen er en sammensatt gruppe som kommer fra ulike land og snakker ulike språk, der de også har ulike livssyn, kulturell bakgrunn og etnisk tilhørighet (Paulsen & Berg, 2021, s. 24). Noen av dem har oppholdt seg lenge i landet, mens andre har nettopp kommet. Grunnen til de kom til Norge er også ulike. Likt som majoritetsbefolkningen har minoritetsbefolkningen ulik sosioøkonomisk status, varierende helsesituasjon osv. Selv om

minoriteten kjenner på mange av de samme utfordringene som majoriteten er det likevel faktorer som er med på å gi systematiske forskjeller mellom gruppene som er med på å lage en avstand mellom dem. Maktaspektet er sentralt i denne avstanden, på grunn av at majoriteten har god kjennskap til samfunnets spilleregler, kulturelle koder og språket. (Paulsen & Berg, 2021, s. 24).

For at likeverdige tjenester oppstå er det nødvendig at tjenesteapparatet er bevist på at befolkningen i samfunnet består av mangfold (Paulsen & Berg, 2021, s. 103). Tjenesteyterens enkelte forståelse vil ha en stor rolle. Det å ha forståelse er noe vi alle mennesker har, som både er preget av positive og negative forventninger. Negative forventninger er preget av fordommer. Jo mindre kunnskap vi har om hverandre, jo lettere er det at generalisering oppstår. Det er viktig å huske på at generalisering kan oppstå i begge retninger (Paulsen & Berg, 2021, s. 103). Tjenesteyter kan generalisere, men minoritetsbefolkningen kan også generalisere.

Kapittel 3 Metode

Ifølge Sverdrup (2020) betyr metode det samme som fremgangsmåte. Den metoden man velger sier noe om hvordan man ønsker å løse et problem og hvordan man ønsker å komme frem til ny kunnskap om det gjeldene problemet. For å mestre dette bør man følge en bestemt vei mot det gjeldene målet slik at man klare å besvare den gitte problemstillingen.

Problemstillingen man velger styrer valget av metoden som bli brukt. Dette betyr at når man formulerer problemstillingen bør man allerede ha klart hvilken data man ønsker å ha med i oppgaven (s.56). Videre forteller Thidemann (2019) at en analyse av problemstillingen vil bli nødvendig å gjennomføre, slik at man får nytte av arbeidet man gjennomfører i utvikling av problemstillingen (s.74).

Det finnes flere valgmuligheter når det gjelder valg av metode, der man har kvalitative eller kvantitative designe (Sverdrup, 2020, s.56). I en kvalitativ tilnærming studerer man individets erfaringer og opplevelser, der man ser på sosiale relasjoner, og individets handlinger og holdninger. Den kvalitative metoden bygger altså på teoretisk fortolkning om menneskelige erfaringer (Sverdrup, 2020, s.58). Den kvantitative tilnærmingen handler om kvantifiserbare størrelser om menneskelige handlinger, holdninger og ytringer, der uttrykkene systematiseres i statistisk metode. Enklere sagt handler kvantitativ metode om å omgjøre dataen om til tall (Sverdrup, 2020, s.77). I tillegg har man litteraturstudie, som handler om å sette seg inn i vitenskapelige artikler. Der man bruker dataen som andre har samlet inn. Dette kalles for sekundærdata, data det er snakk om her er data fra bøker, tidsskrifter, databaser og lignende (Thidemann, 2019, s.75).

3.1 Litteraturstudie som valgt metode

Forskningsmetoden jeg har valgt i min bacheloroppgave er litteraturstudie. I en litteraturstudie systematiserer man kunnskap gjennom allerede eksisterende litteratur. Man går kritisk gjennom litteraturen man finner og avslutter med å sammenfatte helheten. Poenget med litteraturstudie er å sammenfatte en oppdatert og god forståelse rundt kunnskapen som blir etterspurt i problemstillingen, der man beskriver hvordan man har kommet frem til kunnskapen (Thidemann, 2019, s.77).

Jeg har valgt litteraturstudie som metode fordi jeg tror det er denne metoden som vil gi meg mest relevant faglig kunnskap om min problemstilling. Den kvalitative eller kvantitative metoden kunne også vært aktuelt å bruke, men på grunn av tidspress og at jeg ikke vet hvor jeg skulle fått kontakt med brukergruppen, ble disse to metodene utelukket. Det er i tillegg

ikke lov å intervju brukere som er under 18 år. Samtidig har brukere karantenetid på fem år, som betyr at det ikke er lov å intervju vedkommende med mindre det har gått fem år siden vedkommende fikk hjelp. Brukergruppen er i en sårbar situasjon og dette bør også tas i betraktning. Jeg føler derfor at det ikke ville vært forsvarlig av meg som bachelorstudent å bruke en kvalitativ eller kvantitativ metode.

Å arbeide med litteraturstudie er omfattende, der man tolker litteratur som er relevant for problemstillingen man har valgt. I arbeidet identifiserer man et forskningsspørsmål, deretter besvarer man det stilte spørsmålet med å søke, vurdere og analysere den relevante litteraturen. Når man grundig søker og analyserer litteratur, og man har gjennomgått all litteratur samlet vil det oppstå en ny innsikt (Aveyard, 2018, s.12). Målet for bacheloroppgaven er å få en oversikt over litteratur som handler om hvordan det er for enslige mindreårige asylsøkere å komme til Norge, slik at profesjonelle omsorgsgivere møter brukergruppen på best mulig måte. Jeg har brukt tre ulike artikler i bacheloroppgaven. Artikkene kommer frem til ulike resultat innenfor samme felt. Dette gjør at jeg får et innblikk i ulike deler av problemstillingen, som er poenget med litteraturstudie som metode. Artikkene vil gi meg en helhetsforståelse rundt problemstillingen min.

3.2 Datainnsamling

Litteratursøket for bacheloroppgaven gjennomførte jeg fra den 18. januar 2023 til den 25. januar 2023. Databasen jeg brukte for litteratursøk var «oria.no» og «idunn.no». I de to databasene søkte jeg etter vitenskapelige artikler fra fagfelleverderte tidsskrifter på norsk. I starten av søkeperioden utførte jeg ulike men bevisste søk i databasen Oria innenfor temaet «barn på flukt» for å få inspirasjon rund temaet. Søkeordene som ble brukt var «barn på flukt», «psykisk helse» «barn på flukt», «psykisk helse» «flyktninger», «enslige mindreårige», «flyktningbarn» og «psykisk helse og enslige mindreårige». Mye av forskningen jeg fant innenfor feltet var eldre forskning fra tidlig 2000 tallet. For å klare å finne nyere forskning ble det gjennomført systematisk søk i databasen.

3.2.1 Inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier

For å mestre å systematisere søkeprosessen brukte jeg inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier. Thidemann (2019) forteller at når man søker systematisk etter litteratur arbeider man på en planlagt, begrunnet, dokumenter og etterprøvable måte. Man systematiserer litteratursøket etter den valgte problemstillingen. Når man bruker inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier tydeliggjør man litteratursøket, der en avgrensning av litteratur

forekommer. Å søke etter litteratur på en slik måte er hensiktsmessig fordi man til slutt sitter igjen med den kunnskapen man ønsker. Inklusjonskriterier handler om type publikasjon som fagfelleverderte artikler, kvalitative studier, kvantitative studier eller begge studietypene.

Inklusjonskriterier kan også handle om publiseringsår, språk, alder og kjønn.

Eksklusjonskriterier handler om at for eksempel publikasjonen ikke kan være eldre enn et antall år, eller at studien som er aktuell ikke kan brukes i for eksempel norske forhold, kjønn, alder eller år (s. 82). Når jeg søkte etter forskningsartikler søkte jeg hovedsakelig etter artikler med en kvalitativ tilnærming. Grunnen til at det var denne tilnærmingen jeg søkte etter i forskningsartiklene er fordi jeg ønsker et dypere innblikk i intervjuobjektene menneskelige opplevelser.

Jeg brukte databasen Oria og Idunn for å komme frem til de tre artiklene jeg har brukt i bacheloroppgaven. Der jeg benyttet meg av funksjonen «enkelt søk» og «biblioteket på UIS». Jeg synes dette var den enkleste og ryddigste måten å søke etter artiklene på. Deretter filtrerte jeg søkene mine til fagfelleverderte tidsskrifter, og at utgivelsesåret/oppsettelsesdatoen var fra perioden 2017 til 2022, for å få nyere forskning som var fagfelleverdert. Disse funksjonene avgrenset søket mitt, og gjorde at de mest relevante artiklene dukket opp. Poenget med problemstillingen er å finne ut av hvordan profesjonelle bør gi omsorg til enslige mindreårige som nylig har ankommet landet. Søkeord som ble brukt for å komme frem til de tre artiklene var «flyktningbarn», «enslige mindreårige» og «psykisk helse» «flyktninger», sammen med avgrensningene som har blitt presentert.

Altså jeg søkte i databasen Oria, og brukte funksjonen «enkelt søk» og «biblioteket på UIS». Søkeordet jeg brukt var «flyktningbarn» som gav 58 treff. Jeg avgrenset søket til fagfelleverderte tidsskrifter, som da gav fire treff på søkeordet. Jeg avgrenset søket igjen der utgivelsesåret/oppsettelsesdatoen ble fra 2017 til 2022, som gjorde at jeg fikk tre treff. Jeg valgte da den artikkelen som er mest relevant for min bacheloroppgave. Artikkelen handler om råd fra enslige mindreårige asylsøkere til voksne omsorgsgivere:

1. Vær snill! Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017).

Jeg utførte den samme søkeprosessen en gang til i Oria. Jeg brukte igjen funksjonen «enkelt søk» og «biblioteket på UIS». Søkeordet mitt var «enslige mindreårige», som gav meg 236 treff. Avgrenset søket mitt igjen. Der jeg avgrenset det til at det kun skulle dukke opp fagfelleverderte tidsskrifter fra årstallene 2017 til 2022, som gav meg 23 treff. Jeg så gjennom

treffene, og fant til slutt en relevant artikkel for min problemstilling. Den artikkelen jeg valgte handler om hvordan de enslige mindreårige asylsøkerne opplever og håndterer usikkerheten rundt midlertidigheten:

2. Enslige mindreårige asylsøkere - opplevelser og mestring av midlertidighet (Valenta & Garvik, 2019).

Den siste artikkelen jeg ønsket å ha med ønsket jeg skulle handle om psykisk helse og enslige mindreårige. For å få en helhetlig forståelse om hvordan de enslige mindreårige har det, tenker jeg det kan være nyttig å ha med nettopp dette fenomenet. Det var lite relevante artikler på databasen Oria om temaet, som medførte at jeg gikk over til databasen Idunn. Til slutt fant jeg en artikkel som jeg tenkte ville være relevant for min problemstilling. Artikkelen tar for seg generelt om flyktningers psykiske helse og hvordan det er å komme til et nytt land. Den ene gruppen i utvalget var enslige mindreårige. Selv om hele utvalget ikke er enslige mindreårige, tenker jeg artikkelen er relevant for min problemstilling på grunn av at artikkelen besvarte såpass godt hvordan det er for flyktninger å komme til et nytt land. Enslige mindreårige er jo flyktninger, så deres opplevelser vil trolig være like momentene som ble nevnt i artikkelen. For å komme frem til artikkelen brukte jeg søkeordet «psykisk helse» «flyktninger», som gav meg 81 resultater. Jeg avgrenset søket mitt igjen slik at forskningsartiklene kun var fra perioden 2017 til 2022, som resulterte til 16 treff. Det var da min siste artikkel dukket opp som handler om hvordan det er for flyktninger å komme til Norge:

3. «Ingen vet hvem du er» - flyktningers opplevelse av omstillingsprosessen i Norge (Grue et al., 2019).

3.3 Presentasjon av forskningsartiklene

For å få en oversikt over artiklene jeg har valgt å bruke i bacheloroppgaven, har jeg valgt å presentere de tre artiklene i en tabell. Tabellen skal kort ta for seg hver enkel artikkel, der det blir presist presentert den enkelte artikkelens forfatter og år, tittel, problemstilling, metode, utvalg og til slutt tema:

Tabell 1:

Forfatter (år)	Tittel	Problemstilling	Metode	Utvalg	Tema

(Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeiger, 2017)	Vær snill! Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere (Art. 1)	Råd fra enslige mindreårige asylsøkere til voksne omsorgsgivere som arbeider med dem.	Kvalitativ metode: de enslige mindreårige ble intervjuet, der intervjuene var semistrukturert. Intervjuene var en del av en oppfølgingsstudie der tematikken handlet om livserfaring og psykisk helse hos brukergruppen. Temaene barna ble spurt om var: oppvekst i hjemlandet, flukten til Norge, fremtidshåp og tiden i Norge. Spørsmålene som ble stilt var både åpne og konkrete. Avslutningsvis i intervjuet ble brukergruppen spurt om de hadde noen råd til profesjonelle omsorgsgivere.	Barn under 15 år som kom alene til Norge uten omsorgspersoner. 66 barn ble intervjuet. Brukergruppen kom fra elleve ulike land. De mest representerte landene var Afghanistan (53 prosent), Eritrea (15 prosent), Somalia (11 prosent) og Sri Lanka (9 prosent). 15 prosent var jenter og resten gutter. Dette viser ulikheten i kjønnsfordelingen av enslige mindreårige som kommer til landet.	Vær snill! Prøv å innta mitt perspektiv! Hjelp meg! Gi reglene mening!
(Valenta & Garvik, 2019)	Enslige mindreårige asylsøkere - opplevelser og mestring av midlertidighet	Hvordan usikkerheten rundt midlertidig oppholdstillatelse påvirker den enslige	Kvalitativ metode: kvalitativ intervju av enslige mindreårige og ansatte på mottak eller omsorgssenter. Mottakene som ble valgt ut til studien lå	61 informanter ble intervjuet, der 33 var enslige mindreårige og 28 ansatte i enten mottak, omsorgssenter, NOAS eller andre organisasjoner. Av de 33	Mekanismer som utgjør ulike opplevelser av midlertidigheten.

	(Art. 2)	mindreårige asylsøkeren.	spred utover hele landet, og ble valgt ut strategisk for å oppnå variasjon.	enslige mindreårige var 27 av de gutter og seks jenter. Over halvparten av de enslige mindreårige som ble intervjuet var fra Afghanistan.	Strategier barna tar i bruk for å mestre opplevelsene de sitter med. Temaområder som blir diskutert er: forståelse av egen situasjon, midlertidighet, fremtidshåp, engstelse, håpløshet, fortrenning, håndterbarhet og mangel på tillit.
(Grue et al., 2019)	«Ingen vet hvem du er» - flyktningers opplevelse av omstillingsprosessen i Norge (Art. 3)	Hva er viktig for omstillingsprosessen for flyktninger som nylig ankommer et nytt land.	Kvalitativ metode: semistrukturerte intervjuer ble brukt med en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. Den fenomenologiske tilnærmingen fikk frem erfaringene deltakerne satt med. Der den hermeneutiske tilnærmingen hjalp	Deltakerne hadde enten fått innvilget asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Deltakerne ble funnet enten på sosiale medier eller offentlige steder som gjennom plakater. Ti personer ble intervjuet, der tre av de var kvinner og syv menn. Alderen på deltakerne var fra 21 til 54 år, der varigheten på oppholdet i Norge var fra to til 32 år.	Betydningen av å kunne påvirke sin egen situasjon. Betydningen av å bli sett som noe mer enn en flyktning. Betydningen av å få muligheten til å delta i samfunnet.

			forskerne å tolke datamaterialet fra intervjuene. Intervjuene ble gjennomført på norsk, på grunn av mangel på tolketjenester og midler.	Åtte av deltakerne kom til Norge som unge voksne, og to av deltakerne var mindreårige. Midtøsten, Balkan og nord-øst i Afrika var land som stakk seg ut.	
--	--	--	---	--	--

3.4 Analyse

For å få en oversikt over temaene som går på tvers i artiklene, valgte jeg å systematisere analysen i en tabell. Der jeg gjennomførte en tematisk analyse av de tre valgte artiklene. Når man utfører en tematisk analyse identifiserer man de ulike temaene som kommer frem i en artikkel (Aveyard, 2018, s. 91). Poenget med tabellen er å identifisere temaområdene som kommer frem i de tre artiklene. For å finne frem til dette gikk jeg direkte til funnene som blir presentert i hver enkel artikkel og leste disse nøye igjen og igjen. Når jeg hadde lest nøye gjennom artiklene mestret jeg å identifisere temaene som ble presentert og hvordan tema passet sammen med hverandre. Noen temaområder dukket opp i alle artiklene, samtidig som noen bare dukket opp i enkelte av artiklene. Dette vises i *tabell 2*. Jeg prøvde å se en sammenheng mellom artiklene. Å arbeide på en slik måte hjalp meg å belyse min problemstilling. Når temaene fra artiklene var identifisert laget jeg *tabell 2* og la inn de mest passende temaene.

Tabell 2:

Tema:	Hvordan er det å komme til et nytt land	Usikkerhet i forhold til opphold	Vansker med psykisk helse	Mestringsstrategier barna tar i bruk	Ønsker om profesjonell omsorg
Art. 1	X		X	X	X
Art. 2		X	X	X	
Art. 3	X		X		

3.5 Studiens troverdighet

Reliabiliteten (pålitelighet) og validiteten (gyldigheten) er viktige fenomener å ha med seg i forskningsarbeid. Reliabiliteten er viktig å ha med slik at forskningen skal få kvalitet, og dette handler om at arbeidet som blir presentert er til å stole på (Dalland, 2020, s.58). Validiteten som kommer frem i forskningen handler om hvor gyldige funnene er (Halvorsen, 2008, s. 67).

I min bacheloroppgave har jeg arbeidet systematisk for å finne frem til de valgte artiklene, der jeg brukte inklusjons- og eksklusjonskriterier. Jeg valgt ut tre fagfelleverderte artikler for å klare å besvare problemstillingen. I arbeidet med å finne de aktuelle artiklene, var fokuset mitt på å være kritisk til kildene i artiklene og at artiklene skulle handle om nyere forskning. Grunnen til at fokuset mitt rettet seg mot disse forholdene, er fordi at jeg ønsker at bacheloroppgaven min skal handle et dagsaktuelt tema.

Når jeg arbeidet på en kritisk måte til kildene så jeg etter artiklenes eventuelle styrker og svakheter (Aveyard, 2018, s.69). Når jeg arbeidet på en slik måte vurderte jeg kvaliteten på artiklene og hvordan artiklene vil hjelpe meg slik at jeg mestrer å besvare problemstillingen min. En kritisk vurdering skjedde etter jeg hadde leste hovedpoengene i artiklene på nytt. Grunnen til at jeg valgte akkurat de tre artiklene som ble valgt er fordi jeg vurderte at det var disse som hadde sterkes relevans til min problemstilling, der jeg vil komme frem til en helhetlig forståelse av problemstillingen. Jeg valgte art. 1 og art. 2 på grunn av at utvalget i artiklene handler konkret om enslige mindreårige, der det er et større antall som har blitt intervjuet. Disse to artiklene har gått direkte til kilden. Ingen andre enn de enslige mindreårige vet best hvordan det er å komme til Norge som flyktningbarn uten omsorgspersoner. Det at intervjuobjektene i utvalget er såpass stort, vil gi en mer helhetlig forståelse av barnet. Hvis utvalget hadde vært mindre ville historiene som ble fortalt trolig blitt personlige, og man ville fått en mer individuell forståelse. Den siste artiklene, altså art. 3, har et mindre og mer generelt utvalg. Det å ha et mindre utvalg kan minske reliabiliteten og validiteten i en artikkel, men jeg valgte å ta med artikkelen fordi jeg synes den la frem på en god måte hvordan det er for flyktninger å komme til et nytt land. Der det også var stor variasjon i deltakerne som vil gi en helhetlig forståelse av materialet.

Kapittel 4 Presentasjon av funn

Kapittelet skal ta for seg en presentasjon av funnene som kommer frem i artiklene.

Problemstillingen jeg har ønsket å forske på er som nevnt, «hvordan bør profesjonelle gi omsorg til enslige mindreårige asylsøkere som nylig har ankommet landet?». Funnene som kommer frem i artiklene har vært med på å belyse problemstillingen min. Der det kommer frem direkte råd til profesjonelle omsorgsgivere, mekanismer som påvirker de enslige mindreårige og strategier barna tar i bruk. I tillegg blir det belyst hvordan det er å komme som flyktning til et nytt land. Disse fenomenene er med på å gi en helhetlig forståelse av de enslige mindreårige og hvordan profesjonell bør gi omsorg til denne brukergruppen.

4.1 Artikkel 1, vær snill! (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017)

I art. 1 «vær snill!» kommer det frem fire funn. De fire rådene de enslige mindreårige ønsker å gi til de profesjonelle omsorgsgiverne er *vær snill, prøv å innta mitt perspektiv, hjelp meg og gi reglene mening*. Rådet *vær snill* handler om at de ønsker at omsorgsgiverne de møter skal være snille mot dem, der de blir ivaretatt. Videre råder barna at profesjonelle bør *prøve å innta mitt perspektiv*, som handler om at informantene ønsker å bli sett på som et enkeltindivid, der omsorgsgiveren prøver å sette seg inn i barnas perspektiv. Det ene perspektivet som kom frem handler om hvordan det er å være flyktning, og hvordan det er å komme til et samfunn og en kultur som er veldig ulik fra hjemlandet. Det andre perspektivet som kom frem er viktigheten av personlige relasjoner, altså profesjonalitet i omsorgen. *Hjelp meg* er det tredje rådet de enslige mindreårige kommer med som handler om at de ønsker å få praktisk hjelp fra omsorgsgivere, samtidig som at de ønsker å få hjelp til å få forståelse og bli integrert, i tillegg til støtte når de sliter med følelser som er vanskelige. Det siste rådet dem kommer med er å *gi reglene mening*. Dette rådet kom fra enslige mindreårige som bor på institusjon. Det kom frem at flere av dem synes det er mange regler på institusjonene. Barna uttrykte at det er forvirrende når reglene skiftes over tid og fra person til person. Unødvendige konflikter og misforståelse kunne da oppstå.

4.2 Artikkel 2, enslige mindreårige asylsøkere (Valenta & Garvik, 2019)

Art. 2 «enslige mindreårige asylsøkere» har delt barna inn i fire kategorier, *den optimistiske ungdommen (I)*, *den engstelige, men håpefulle ungdommen (II)*, *den usikre og redde ungdommen (III)* og *den fortvilte ungdommen (IV)*. Det kom frem ulike mekanismer som er med å påvirke hvordan barna opplever midlertidigheten.

De enslige mindreårige i kategori I har fått vedtak om varig beskyttelse i Norge, der bosetting i en kommune er neste steg. Optimisme og positivitet angående fremtiden i Norge var sentralt blant ungdommene i denne kategorien. De kjente på spenhet og engstelse rundt hvilken kommune de ville bli bosatt i og hva som ventet dem der. Savnet etter familien var stort, der de ønsket å sette i gang familiegjengenforeningsprosessen. Ungdommene opplevde at utfordringene de kjente på som håndterbare, der ventetiden ga mening.

Videre til kategori II som består av enslige mindreårige som har kort fartstid i systemet og venter på svar. Deres juridiske status var uavklar. Situasjonen blir beskrevet som passiverende og meningsløs. Samtidig uttrykte deltakerne at tilværelsen var forutsigbar, der ventingen ga mening og situasjonen de var i ville forbedres i nærmeste fremtid.

Kategori III er enslige mindreårige som har fått midlertidig tillatelse i landet som varer til dem har fylt 18 år, samtidig som de har klaget på vedtaket. Ungdommene sitter med følelser som fremtidshåp, engstelse og avmakt. Psykiske vansker, fortvilelse og handlingslammelse kommer til uttrykk hos flere av dem. Enkelte håndterte situasjonen med fortrenging. De enslige mindreårige i denne kategorien kjente på lite kontroll i egen situasjon.

Til slutt kategori IV, og deltakerne her er nær eller har fylt 18 år. Ungdommene har fått endelig avslag, og risikoen for uttransportering er stor. Oppgitthet, usikkerhet og redsel er faktorer som kommer til uttrykk hos dem. Deres psykiske helse har blitt svekket på grunn av den midlertidige oppholdstillatelsen, der søvnproblemer, selvmordstanker og symptomer som depresjon, posttraumatisk stresslidelse (PTSD) og psykose er kjente elementer i kategorien.

4.3 Artikkel 3, «ingen vet hvem du er» (Grue et al., 2019)

«Ingen vet hvem du er» har kommet frem til tre funn som er viktige for omstillingsprosessen i et nytt land for flyktninger. De tre funnen handler om *betydningen av å kunne påvirke sin egen situasjon, betydningen av å bli sett som noe mer enn en flyktning og betydningen av å få muligheten til å delta i samfunnet.*

Deltakerne fortalte at egen innsats var avgjørende for omstillingsprosessen, altså *betydning av å kunne påvirke sin egen situasjon.* Det å ta ansvar for eget liv, jobbe hardt og gripe muligheter som kom deres vei var faktorer som ble nevnt av de nyankomne flyktningene. Flere av flyktningene hadde selv tatt initiativ med tanke på utdanning, arbeid og norskopplæring. Fokuset deres lå på positive fremtidsplaner, der de ikke skulle bli preget av midlertidigheten. Deltakerne nevnte at identitet og personlighet var momenter som var med på å påvirke omstillingsprosessen. De nevnte at tilpasningsevne, endringsvillighet og fleksibilitet

var forhold som var med på å påvirke hvordan flyktningen mestret å omstille seg til et nytt samfunn. Positive relasjoner ble nevnt som et sentralt moment. Informantene nevnte at det å bli sett på som et menneske med ressurser var betydningsfullt, *betydningen av å bli sett som noe mer enn en flyktning*. Her handlet det om å bli etablert i norske nettverk. Det kom også frem at det å ikke bli akseptert og få manglende støtte vil være med på å påvirke omstillingsprosessen negativt. *Betydningen av å få mulighet til å delta i samfunnet* var viktig for flyktningene. Det å endelig kjenne på frihet og trygghet etter lang tid på flukt var følelser flere av flyktningene satt med. Der de endelig kunne leve det livet de ønsket, som ikke var påvirket av krig eller andre maktposisjoner. Det å få muligheten til å delta på meningsfulle aktiviteter som skole og arbeid ble trukket frem som sentrale momenter. Der tilhørighet til samfunnet var betydningsfullt.

Kapittel 5 Drøfting av problemstilling

I denne delen av bacheloroppgaven vil jeg drøfte funnene opp mot problemstillingen og de valgte teoretiske perspektivene. For å få en ryddig oversikt over funnene ønsker jeg å starte helt i begynnelsen, altså starte med hvordan det er for de enslige mindreårige å komme til et nytt land. Videre vil det bli drøftet usikkerhet rundt opphold, der det i tillegg vil komme frem mekanismer og strategier brukergruppen tar i bruk for å mestre å håndtere sin situasjon. Til slutt vil det komme frem direkte råd fra enslige mindreårige, rådene handler om barnas ønsker rundt profesjonell omsorg. Den psykiske helsen til de enslige mindreårige er et sentralt moment i problemstillingen, og vil jevnlig bli drøftet i de ulike temaene som dukker opp i dette kapitlet. Hensikten er å gi god forståelse til profesjonelle om hvordan det kan være for enslige mindreårige å komme til et nytt land.

5.1 Hvordan er det å komme til et nytt land

Artiklene beskriver hvordan det oppleves for flyktninger å komme til et nytt land. Deltakerne i art. 3 utrykte blant annet at de selv kjente på et ansvar for hvordan de kom til å få det i Norge, og at de hadde et ønske om å bli integrert i samfunnet. Individuelle egenskaper og egeninnsats var avgjørende i omstillingsprosessen. Det å bli integrert i samfunnet har sammenheng med åpenheten verdssamfunnet har for kontakt og endring, samtidig som flyktingens egne ressurser og innsats har betydning.

Funnene i art. 3 har en sammenheng med eksisterende teori og empiri om akkulturasjon og omstilling (Grue et al., 2019). Akkulturasjon handler om at en kulturell endring oppstår mellom to ulike kulturer som har vært separate og selvstendige (Tjora, 2023). Studien fant en sammenheng med den menneskelige betydningen der mennesket ønsker å bli sett på som et eget individ, ikke kun som en representant i en gruppe. Rimelige forventninger, likeverd og gjensidighet kom frem som betydningsfulle elementer i møte med et nytt og ukjent samfunn. For å få en følelse av tilhørighet i samfunnet er den sosiale støtten individet får betydningsfullt. Flere av flyktingene påpeker at negative opplevelser sammen med nordmenn, der de fikk en følelse av å ikke bli akseptert førte til at omstillingsprosessen til et nytt samfunn ble vanskelig (Grue et al., 2019). Dette viser hvor viktig det er med mellommenneskelige møter, og hvilket ansvar vi som medmenneske har, spesielt profesjonelle som møter brukergruppen. I praksis vil dette si at den profesjonelle bør møter den andre i dets særskilthet og ser på hele mennesket (Binder, 2008).

Informantene fra den ene studien vektla et ønske om å få delta i samfunnet. Flere av dem kjente på fortvilelse og frustrasjon når de opphold seg på asylmottaket, der de opplevde begrensninger på meningsfulle aktiviteter. Disse opplevelsene var med på å påvirke omstillingsprosessen til et nytt land negativt, der de negative konsekvensene var med på å forsterke eventuelle traumatiske opplevelsers individet hadde opplevde tidligere (Grue et al., 2019).

For å øke den helhetlige forståelsen til de profesjonelle om hvordan det er å komme til et nytt ukjent land vil det være nødvendig at de profesjonelle har kunnskap om traumer. Ifølge Thommessen (2019) er en traumatisk hendelse en stressende situasjon som er intens og gjentakende, der personen kjenner på frykt og hjelpeløshet (s. 27). Det å flykte fra alt det kjente og nære vil trolig være traumatisk for et barn. Deltakerne i artiklene går dypere inn på dette momentet, og forteller at den første tiden i Norge var vanskelig. Grunnen til at barna kjenner på disse utfordringer har trolig en sammenheng med hvordan traumene påvirker kroppen deres. Barnets nervesystem har fått konsekvenser. Barna vil kjenne på stress og ubehag i situasjoner som skal være trygge. Altså barnets helhetlige stressreaksjon har blitt skadet, der barnets emosjonelle, kognitive og sosiale forhold har blitt svekket. Selv om de enslige mindreårige endelig har kommet til trygghet, har hendelsene som de opplevd på flukten prege dem.

Barna i art. 1 beskriver at det å flykte var en skremmende opplevelse som var preget av dramatik (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Flere av dem bevitnet drap, samtidig som de selv holdt på å dø. Flukten opplevdes som langvarig, der de kjente på usikkerhet rundt hva fremtiden hadde å bringe. Hendelsene de opplevde på flukten var traumatiske. For at profesjonelle skal klare å hjelpe de traumatiserte enslige mindreårige vil det være nødvendig at dem har kunnskap om TBO. Som nevnt er TBO en behandlingstilnærming som brukes på traumeutsatte barn og unge, der man ser på hvordan traumer påvirker utviklingen og funksjonen til barnet (Thommessen, 2019, s. 29). Den profesjonelle bør gi omsorg og støtte til det traumatiserte barnet.

5.2 Usikkerhet i forhold til opphold

Når de enslige mindreårige asylsøkerne har ankommet landet har de forventninger både til seg selv, samfunnet og profesjonelle om hvordan de ønsker at mottakelsen i et nytt land skal være (Grue et al., 2019; Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017; Valenta & Garvik, 2019). Selv om barna har kommet til et trygt land er det likevel flere usikkerheter rundt deres

situasjon, og disse forholdene kommer frem i art. 2 (Valenta & Garvik, 2019). Det avgjørende momentet er om asylsøknaden vil bli godkjent. Hvordan de opplever midlertidigheten har sammenheng med deres formelle status.

For at de profesjonelle skal få en faglig forståelse om hvordan de enslige mindreårige har det i de ulike fasene i asylsøknadsprosessen kan det være nyttig å ha faglig kunnskap. Her ønsker jeg å trekke inn Lazarus (1991), som forteller at våre egne opplevelsene og håndteringene har en sammenheng med ytre forhold, som igjen blir påvirket av primære og sekundære vurderinger.

Primære vurderinger består av ulike komponenter, og Lazarus (1991) teori forteller at individet vil danne sine egne meninger om situasjonen de er i vil være relevant, og retter seg etter målene individet har satt seg. De enslige mindreårige som har fått innvilget sin asylsøknad og venter på å bli bosatt har fremtidshåp. De har oppnådd målet med flukten, altså fått opphold i et trygt land. Disse ungdommene forholder seg til den primære vurderingen.

Den sekundære vurdering forekommer hvis målene individet har satt seg oppleves som ugunstige og truende ifølge Lazarus (1991). I den sekundære vurdering vil individet bruke ulike løsningsalternativer og ressurser som individet har til overs. Den sekundære vurderingen blir ofte brukt hos de enslige mindreårige som har fått midlertidig opphold eller avslag. Disse ungdommene hadde det vanskelig. Jo nærmere de nærmet seg 18 år, jo vanskeligere ble det for dem. Ungdommene opplevde at de hadde liten makt i egen situasjon med få ressurser, der de tok i bruk mestringsstrategier. Strategiene som ble brukt var både kognitive og handlingsorienterte. De kognitive strategiene som ble brukt blant ungdommene var fortrenking, selektiv persepsjon, endring i målsettinger og endrende fortolkninger rundt midlertidigheten. Handlingsorienterte strategier som ble brukt var at de enslige mindreårige forberede seg på nytt til en ny flukt, der forsvinninger fra mottakene ofte forekom (Valenta & Garvik, 2019).

5.3 Råd fra enslige mindreårige asylsøkere til profesjonelle omsorgsgivere

For at profesjonelle skal klare å gi enslige mindreårige god profesjonell omsorg er det nødvendig at de blant annet har kunnskap om hva profesjonell omsorg er. Kort forklart handler dette om at yrkesutøveren skal gi omsorg av god kvalitet, som er til barnets beste. Barnet bør få en følelse av verdifullhet og at yrkesutøveren bryr seg, der barnet føler på trygghet og trivsel rundt dem (Stai, 2020).

I bacheloroppgavens art. 1 kommer de enslige mindreårige med direkte råd om hvordan de ønsker at profesjonelle bør gi dem omsorg. Et moment som ble trukket frem var at barna ønsker at den profesjonelle møter dem med emosjonell ivaretagelse og støtte (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Et annet tema som ble nevnt av flere av barna var profesjonalitet hos omsorgspersoner, altså barna satt pris på profesjonelle omsorgsgivere. Til tider kan dette være utfordrende for den profesjonelle på grunn av at profesjonell omsorg ligger mellom spenningsfeltene det å skape individuelle omsorgsrelasjoner og det å utøve omsorg som profesjon (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Den profesjonelle bruker sitt personlige og emosjonelle register, samtidig som å forhold seg til ytre rammer som samspillet blir påvirket av.

Jeg tenker at utfordringene som gjenspeiler seg i spenningsfeltet vil handle om hvor mye den profesjonelle skal gi av seg selv for å oppnå å bli en god omsorgsperson for det enkelte barn. Er man for privat og gir for mye av seg selv vil kanskje noen av barna oppleve at den profesjonelle prøver å ta over mor- og farsrollen, og erstatte denne rollen. Dette tror jeg kan være utfordrende å oppleve for enkelte barn, fordi slike viktige og fastsatte roller går ikke an å erstatte. Men på en annen side er det nettopp dette enkelte av dem har behov for. Barna har blitt tvunget til å flykte fra alt det kjente og nære helt alene. De har sett og opplevd forferdelige og traumatiserende hendelser, så det å endelig komme til trygghet og få omsorg fra trygge voksne tenker jeg er avgjørende for at de skal mestre å bearbeide følelsene de sitter med. Den profesjonelle bør derfor være sensitiv overfor barnas behov, samtidig som å møte dem der de befinner seg. Jeg tenker det kan være nyttig å møte barna i deres sinnsstemning og arbeide ut fra denne, for å oppnå de beste resultatet i relasjonen.

Den profesjonelle vil bli satt i flere dilemmaer i arbeidet med de enslige mindreårige, på grunn av den utfordrende situasjonen barna er i (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Forståelse og sensitivitet er viktig i et slik arbeid, men dette kan være utfordrende på grunn av språkmangler og manglende kunnskap om adferdsmønsteret til brukergruppen. Den profesjonelle bør vise nærhet til barnet, samtidig som å bygge en relasjon. Samtidig kan dette være utfordrende å oppnå når barnet av gode grunner er taus, avvisende og utagerende. Den profesjonelle må klare å ta innover seg historien de enslige mindreårige har å fortelle. Barn kan også fortelle sin historie gjennom kroppsspråk og følelsesuttrykk. Barnas sterke historier kan være belastende for den profesjonelle å høre, der omsorgstretthet kan oppstå. En mekanisme som kan oppstå hos den profesjonelle for å beskytte seg selv er at han/henne tar

avstand fra hva barna har å fortelle. God profesjonell omsorg kan ikke kun løses etter hva magesfølelsen og gode instinkter har å si, man er nødt til å ha faglig kunnskap.

De enslige mindreårige ønsker at de profesjonelle skal være snille med dem. Her er det viktig å trekke frem at barna nylig har ankommet landet, der ordforrådet deres er begrenset på grunn av den korte tiden de har hatt her. Det å være snill er noe som ligger naturlig hos oss og kommer direkte fra hjertet. Snillhet handler om et indre ønske om å hjelpe den andre uten å forvente å få noe tilbake, der ønsket er å glede andre. Det kan være nyttig at de profesjonelle er bevist på nyansene som ligger bak begrepet «snill». På et dypere plan kan snill blant annet handle om et ønske om at de profesjonelle skal være emosjonelt tilgjengelige og sensitive overfor dem, der de ser på barnets tilknytningsbehov. Ifølge Bengtson (2012) utvikler barn og unge seg i samspill med mennesker som er rundt dem, det vil si at mottaket bør gi utviklingsstøtte til barna der mottaket bør legge til rett for at de får arbeidet med sin egen utvikling. For å oppnå dette bør den profesjonelle bygge en relasjon sammen med dem, samtidig som at de viser troverdighet (s. 193). Forskning på feltet vier også at det er nyttig at relasjonen mellom barnet og den profesjonelle bygger på gjensidighet, der den profesjonelle bør se etter hva barnet etterlyser (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). De enslige mindreårige forteller at de ønsker at den profesjonelle omsorgsgiveren ikke kun skal gjennomføre arbeid som må gjøres, de ønsker at de profesjonelle skal være helhetlig involvert i livene deres. Barna ønsker altså å få en følelse av at han/henne betyr noe for omsorgsgiveren.

Det å gi reglene mening vil jeg si også har sammenheng med å være snill. De enslige mindreårige forteller at de profesjonelle ofte viser til regler, der de til tider fikk en følelse av at de profesjonelle ikke prøvde å forklare betydningen bak reglen når en misforståelse forekom. Å handle på en slik måte tenker jeg at man viser lite forståelse til medmennesket man møter. Jeg vil si det er en handling som ikke er noe snill og lite kultursensitivt. Man tar i bruk den letteste utveien, som ikke krever så mye av oss. Hvis man heller hadde forklart meningen bak reglene, ville barna fått en forståelse på hvorfor man ikke skal bryte reglene. I tillegg viser de profesjonelle at de bryr seg om dem, og ønsker å lære dem hvordan det norske samfunnet fungerer. Jeg ønsker å få frem at regler ofte er kulturelt forankret, det kan derfor være lurt å ikke ta for gitt at barna forstår de norske reglene. Kultursensitivitet vil derfor være viktig i et slikt arbeid. I samfunnet vårt har vi også flere uskrevde regler, for at barna skal få en helhetlig forståelse rundt samfunnets regler, er det nødvendig at de får en gjennomgang av slike regler også. Informantene forteller i tillegg at de synes det er utfordrende at satte regler

endrer seg. Dette forteller oss at profesjonelle omsorgsgivere selv bør følger reglene. For at barna skal mestre å forstå reglene, må omsorgsgiveren kommunisere reglene videre på en forståelsesfull måte. Her ønsker jeg også å trekke frem at flere av de enslige mindreårige er i en alder der mye kroppslig forekommer, der frigjøring fra voksne og autonomi vil skje. Det å protestere på regler og begrensninger er helt naturlig i dette utviklingstrinnet (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Dette vil gjøre at den profesjonelle vil kjenner på utfordringer rundt det å forstå ungdommen, da er det viktig å huske på å ikke gi opp.

I rådet prøv å innta mitt perspektiv kommer det fram at de enslige mindreårige ønsker at de profesjonelle prøver å forstå barnas individuelle behov og ståsteder (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). For at profesjonelle skal mestre å innta barnas perspektiv må dem ha en klar balanse mellom sine forventninger til dem, samtidig ha en forståelse rundt den krevende situasjonene de er i. Rådet handler om at informantene ønsker å bli forstått, og at den profesjonelle forstår den vanskelige situasjonene barna befinner seg i, der både fortiden og nåtiden er vanskelig. De ønsker at den profesjonelle har et ønske om å bli kjent med dem, snakke med dem og stille dem spørsmål. Her er det da viktig å vite hvordan man går frem. Inntoning, respekt og vennlighet er nyttige momenter i et slikt arbeid. Når barna fikk en følelse av at de ikke ble forstått ville konflikter og utageringer ofte oppstå.

Det kommer frem en historie i art. 1 om en gutt (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Gutten opplevde at han fikk lite forståelse og interesse rundt hva hans perspektiv og behov var fra personalet på mottaket. Der han uttrykte at han opplevde at personalet var nedlatende og frekke. Opplevelsene han satt med førte til at han utagerte mot omsorgsgiverne på mottaket. Disse utageringene ville kanskje vært unngått hvis de profesjonelle omsorgsgiverne hadde mestret å møte hans perspektiv. Men på en annen side har vi kun fått høre guttens historie, for alt vi vet har omsorgsgiverne prøvd å møte hans perspektiv men mislykkes. Et moment som kan være hensiktsmessig å nevne her kan muligens være at gutten er såpass traumatisert etter flukten at uansett hvordan omsorgspersonene hadde møtt han ville det vært feil. Språkforskjellene mellom gutten og omsorgspersonen kan også nevnes som et moment, unødvendige misforståelser kan da lett oppstå. Men på en annen side kan det faktisk være slik at guttens historie er troverdig, og omsorgspersonene uheldigvis var nedlatende og frekke mot han der de ikke mestret å møte hans perspektiv.

Det siste rådet barna kom med var at de ønsker å få hjelp. Det å få hjelp var med på å skape trygghet, og dette medfører at informantene lettere utvikler kunnskap og ferdigheter rundt livssituasjonen sin (Skårdalsmo, Envor M. & Harnischfeger, 2017). Hvis man går litt dypere

inn i rådet handler det også om at de enslige mindreårige ønsker hjelp til hvordan de skal mestre frustrasjonen som de kjenner på når deres behov og ønsker ikke blir møtt og oppfylt. Barna og de profesjonelle må ha et godt samarbeid sammen slik at barnas ønsker blir oppfylt. Profesjonell omsorg handler om at den profesjonelle hjelper barna til å forstå og regulere vanskelige følelser. Det å få hjelp til å regulere egne følelser er som nevnt en av grunnpilarene innenfor TBO. Til tider kan de enslige mindreårig har uforståelige reaksjoner, da kan det være nyttig og til hjelp å ha kunnskap om traumer. Informantene fremhever at de ønsker at den profesjonelle hjelper dem med å finne håpet i all håpløsheten de står i.

Kapittel 6 Avslutning

Det har aldri før vært registrert et høyere antall mennesker på flukt som det er i dag. Hele 694 enslige mindreårige søkte om oppholdt i Norge i 2022, disse tallene forteller oss at tematikken som har blitt presentert i bacheloroppgaven enda er dagsaktuelt. Problemstillingen jeg ønsket å forske på handler om hvordan profesjonelle bør gi omsorg til enslige mindreårige asylsøkere som nylig har ankommet landet. For å få god faglig kunnskap rundt problemstillingen trakk jeg frem teori om profesjonell omsorg, traumeforståelse og kultursensitivitet.

Litteraturstudie var forskningsmetoden jeg valgte, der jeg fant tre aktuelle artikler som skulle være til en hjelp slik at jeg skulle mestret å belyse den valgte problemstillingen. De valgte artiklene hadde en fin sammenheng sammen, der de på ulike punkter la frem hvordan den første tiden i nytt land er for de enslige mindreårige. Temaer som ble diskutert var hvordan det er å komme til et nytt land, usikkerheten i forhold til opphold og til slutt råd fra enslige mindreårige asylsøkere til profesjonelle omsorgsgivere. Poenget med bacheloroppgaven er å gi informasjon og kunnskap til profesjonelle omsorgsgivere som møter enslige mindreårige om hvordan det kan føles for barn som er tvunget på flukt uten omsorgspersoner.

Litteraturliste

- Aveyard, H. (2018). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. McGraw-Hill Education. *126 sider.
- Bengtson, M. (2012). *Utviklingsstøttende omsorg i mottaksfasen* (A. K. Ruud, Red.; s. s. 183-198). Gyldendal.
- Binder, P.-E. (2008). Det mellommenneskelige møtet i psykoterapi. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 45(8). <https://psykologtidsskriftet.no/redaksjonelt/2008/08/det-mellommenneskelige-motet-i-psykoterapi>
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utgave.). Gyldendal. *kap. 3, 11 sider.
- FN-sambandet. (2022, juni 17). *Mennesker på flukt*. <https://www.fn.no/tema/flyktninger/mennesker-paa-flukt> *13 sider.
- Grue, M., J., Sandvig, Bytingsvik, M., K., & Hjelen, Stige, S. (2019, september 6). «Ingen vet hvem du er» – flyktningers opplevelse av omstillingsprosessen i Norge. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2019-03-03>
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Cappelen akademisk forl.
- Lazarus, R. S. (1991). Progress on a Cognitive-Motivational-Relational Theory of Emotion. *Am Psychol*, 46(8), 819–834. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.8.819>
- Paulsen, V., & Berg, B. (2021). *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. Universitetsforlaget. *189 sider.
- Popovac, Z. (2020, november 25). *Innvandrerhelse og postmigrasjonsvansker*. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2020-04-07> *10 sider.
- Skårdalsmo, Envor M., B., & Harnischfeger, J. (2017, april 3). *Vær snill! - Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere*. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02>

Stai, S. (2020, november 5). *Profesjonell omsorg i arbeid med barn og unge—Yrkesliv i barne- og ungdomsarbeiderfag (HS-BUA vg2)—NDLA*. ndla.no.

<https://ndla.no/nb/subject:1:03e810db-3560-47b5-a5f6-e7afe1d0a2d6/topic:1:283ddec5-923c-412c-b880-cf71f42516d2/topic:1:fcd739b6-1047-47d7-8091-fec8c1c2cf22/resource:94f0f877-da44-4c65-a41a-e1f70732636c> *4
sider.

Sverdrup, S. (2020). *Bachelor- og masteroppgaver i sosial- og helsefag: Råd og vink: Skritt for skritt* (1. utgave.). Cappelen Damm akademisk. *135 sider.

Thidemann, I.-J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utgave.). Universitetsforlaget. *128 sider.

Thommessen, C. S. (2019). *Gode hjelpere kjenner seg selv: Traumebevisst omsorg i arbeid med barn og unge* (1. utgave.). Cappelen Damm akademisk. *134 sider.

Tjora, A. (2023). Akkulturasjon. I *Store norske leksikon*. <http://snl.no/akkulturasjon>

UDI. (2022). *Asylsøknader fra enslige mindreårige etter søknadsmåned og statsborgerskap* (2022). UDI. <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindrearige-asyloskere-2022/#Omstatistikken> *4 sider.

Valenta, M., & Garvik, M. (2019). Enslige mindreårige asylsøkere: – Opplevelser og mestring av midlertidighet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(2), 126–145.

<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-02-03>

Selvvalgt pensum: 754 sider.